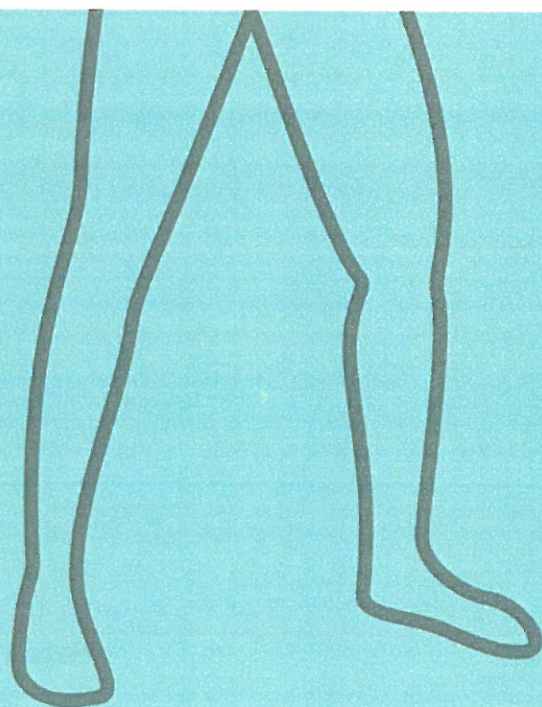

MELHUS
KOMMUNE

Årsberetning 2017

Innholdsfortegnelse:

1.	LIKVIDITETSUTVIKLING	4
2.	LANGSIKTIG KAPITALFORVALTNING	5
2.1.	MELHUS KOMMUNES LANGSIKTIGE KAPITALFORVALTNING – OPPSUMMERING AV 2017	5
2.2.	MOMENTER IFM ÅRSOPPGJØR 2017	6
2.3.	LANGSIKTIG STRATEGI – FINANSREGLEMENT	7
2.4.	PORTEFØLJEUTVIKLING 2017 OG SIDEN OPPSTART	8
2.5.	INNSPILL TIL FREMDRIFT FOR 2018.....	11
3.	UTVIKLING I LÅNEGJELD	11
4.	UTVIKLING I NETTO DRIFTSRESULTAT	12
5.	AVVIK MELLOM BUDSJETT OG REGNSKAP-DRIFT	14
6.	AVVIK MELLOM BUDSJETT OG REGNSKAP-INVESTERING	19
7.	LIKESTILLING OG DISKRIMINERING	21
8.	ETISK STANDARD	28
9.	INTERNKONTROLL.....	28

INNLEDNING

I årsberetningen skal det gis opplysninger om forhold som er viktige for å bedømme kommunens økonomiske stilling og resultatet av virksomheten, som ikke fremgår av årsregnskapet, samt om andre forhold av vesentlig betydning for kommunen. Det skal redegjøres for den faktiske tilstanden når det gjelder likestilling i kommunen. Det skal også redegjøres for tiltak som er iverksatt og tiltak som planlegges iverksatt for å fremme likestilling og for å forhindre forskjellsbehandling i strid med lov om likestilling mellom kjønnene.

Melhus kommune hadde i 2017 et netto driftsresultat på 17,9 mill. kroner. Selve regnskapsresultatet ble på 24,4 mill. kroner. Anbefalt minimumsnivå på netto driftsresultatet målt i pst av driftsinntektene er på 1,75 pst. Melhus kommunes netto driftsresultat for 2017 ligger på 1,42 pst.

I 2017 har følgende hovedpunkter på overordnet nivå (Rammeområde 9) bidratt til ett bedre regnskapsresultat enn budsjettet:

1. Økt skatteinngangen på landsbasis og i Melhus i forhold til budsjett, 14,0 mill. kroner
2. Økt Skjønnskudd ressurskrevende tjenester og minoritetsspråkelige elever, 4,1 mill. kroner
3. Økt tilskudd ressurskrevende brukere, 2,6 mill. kroner
4. Rentenivået på løpende lån ble noe lavere enn forutsatt, 4,8 mill. kroner
5. Renteinntektene på kommunens konsernkonti og midler avsatt til langsiktig forvaltning ble høyere enn forutsatt, 7,0 mill. kroner
6. Økt eiendomsskatteinntekt 0,5 mill. kroner.

Kommunestyret vedtok i 2017 at alle virksomheter som gikk med overskudd i 2017 skulle få anledning til å sette av dette ved regnskapsårets slutt. Totalt er det satt av 4,5 mill. kroner i regnskapet for 2017 til virksomheter som har et regnskapsoverskudd. En nærmere oversikt over driftsresultatene i virksomhetene fremgår av kapittel 5.

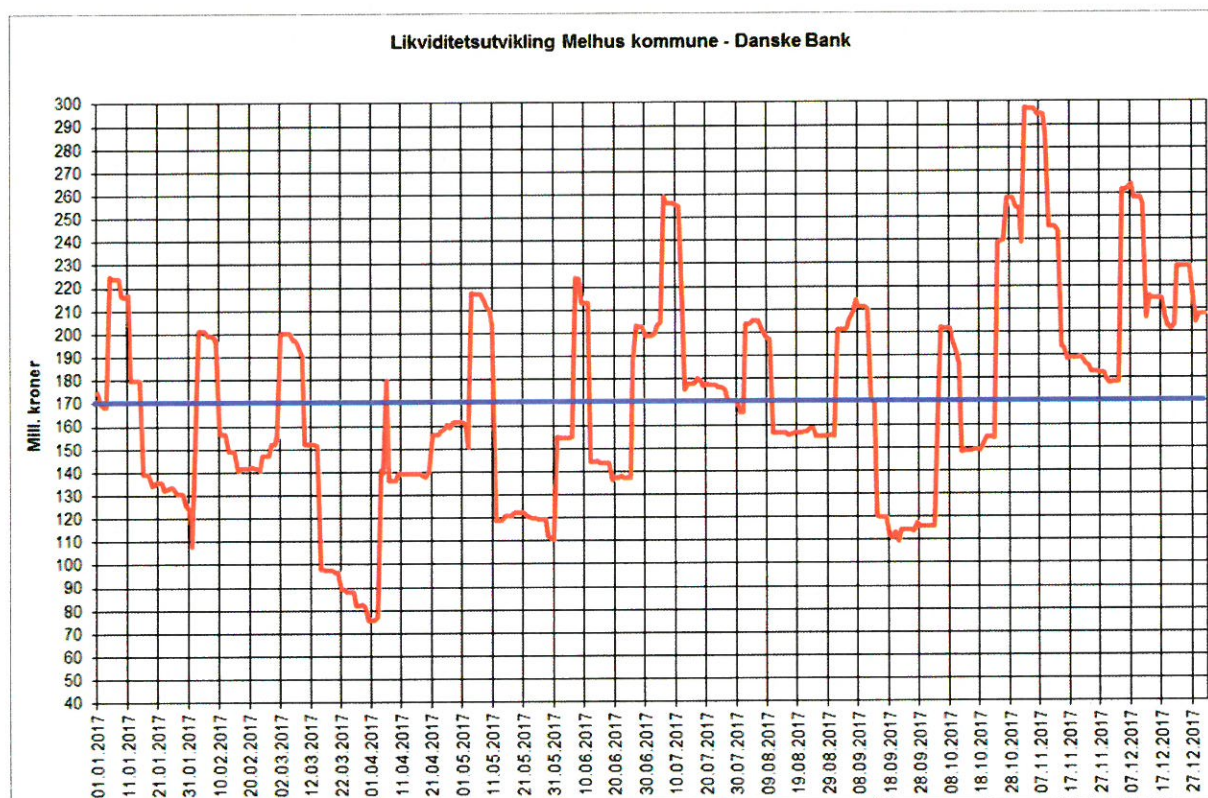
Rådmannen har allerede startet arbeidet med å skape balanse mellom tildelte budsjetttrammer og faktisk forbruk på områdene som hadde ett merforbruk i forhold til budsjett i 2017.

Katrine Lerøppen
Rådmann

1. LIKVIDITETSUTVIKLING

Figuren under illustrerer likviditetsutviklingen i Melhus kommune i perioden 1. januar 2017 til 31.12.2017 mot Danske Bank.

Figur 1:

For å gi et bilde av den totale likviditetssituasjonen må en ta utgangspunkt i følgende tabell som sier noe om den statiske likviditeten pr. 31.12.17.

Tall i mill. kroner

Danske bank pr. 31.12.17	207,7
Melhusbanken – Diverse	11,2
Danske Bank – Brukes mot videreutlån, jf. startlån	42,9
Plassering Nordea sertifikatlån	0,2
Sum	262,0
Korrigert for disposisjonsfond	-137,8
Korrigert for bundne driftsfond	-39,2
Korrigert for ubundne kapitalfond, eks. midler til langs.forv.	-21,4
Korrigert for bunde kapitalfond	-8,5
Korrigert for ubrukte lånemidler	-139,2
Netto statisk likviditet pr. 31.12.17	-84,1

Av figuren over går det frem at Melhus kommune tilsynelatende har god likviditet. Gjennomsnittlig innestående i Danske bank over året 2017 lå på 171 mill. kroner. Dersom en trekker ut kommunens fondsmidler samt ubrukte lånemidler ser en at den statiske likviditeten pr. 31.12.17 er negativ og utgjør -84,1 mill. kroner. Noe av bakgrunnen for denne negative statiske likviditeten skyldes at kommunen i perioden 2002-2017 har opparbeidet seg et netto premieavvik inkl. arbeidsgiveravgift på premieavvik på hele 58,4 mill. kroner. I praksis betyr dette at kommunen i denne perioden har

regnskapsført 58,4 mill. kroner mindre i pensjonsutgifter til KLP og SPK enn det som er betalt. Dette er en reduksjon på 1,4 mill. kroner fra 2016. Regnskapspraksisen kommunen benytter er i tråd med gjeldende regelverk, men den påvirker likviditeten. Dette er det viktig å være klar over når en betrakter den statiske likviditeten ved årsskifte.

2. LANGSIKTIG KAPITALFORVALTNING

2.1. Melhus kommunes langsiktige kapitalforvaltning – oppsummering av 2017

Etter en tung start på året økte oljeprisen 40 % siden bunnen i juni. For året som helhet var oljeprisen opp 12 %. Dette fikk en stor påvirkning på utviklingen til Oslo Børs i 2017. Frem til sommeren var Oslo Børs en av de svakeste børsene globalt. I løpet av sommeren gikk Statoil fra å være en veldig negativ bidragsyter, til kun en moderat negativ bidragsyter. Sammen med at store selskaper som Telenor, DNB, Norsk Hydro og Storebrand har en avkastning på 25-50 %, løftet dette børsen til en avkastning på 19,1 %.

Globale aksjer, målt ved verdensindeksen MSCI World, fikk en avkastning på 18,5 % i 2017. Om en tar hensyn til endringer i valuta, ble avkastningen for en norsk investor 16,5 %. Under overflaten er det imidlertid store valutabevegelser gjennom året. EUR styrket seg 8,3 % mot NOK, mens USD svekket seg 4,8 %. I det siste har vi opplevd at NOK ikke har fulgt oppgangen i oljeprisen like tett som det vi har observert tidligere. Andre hensyn til forholdene rundt norsk økonomi kan være en forklaring til dette. Indeksen for fremvoksende markeder fikk en avkastning på 30,7 % målt i NOK.

Vi gikk inn i 2017 med en stor frykt for økte renter, og påfølgende negativ avkastning i obligasjonsporteføljene. Tyske statsrenter «doblet seg» i løpet av 2017 ved at 10-årige statsobligasjoner gikk fra 0,21 % til 0,43 % rente. Indeksen for globale statsobligasjoner steg likevel 1,53 %. Den amerikanske sentralbanken (FED) leverte tre rentehevinger som lovet. Trump økte markedets inflasjonsforventninger da han ble innsatt, men han viste også manglende gjennomføringsevne. Dette var med på å trekke lange amerikanske renter noe ned. Videre har det vært mye fokus på at FED nå skal starte nedtrappingen av sin balanse som har vokst mye siden finanskrisen. Styringsrenten vil fortsatt være det primære virkemiddelet i pengepolitikken, og rentemarkedet har så langt ikke reagert på denne hendelsen. Norske statsobligasjoner fikk en avkastning på 1,4 %. Globale kredittobligasjoner med god kvalitet hadde et godt år og steg 5 %.

Veksten i norsk økonomi har bedret seg i takt med en stabil oljepris og svakere krone. Norges Bank tok i løpet av 2017 bort «hengekøya» i rentekurven. Med det er ytterligere rentekutt nå i større grad utelukket. Sentralbanken sitt estimat på renteutviklingen er at det er sannsynlig med en renteheving ved årsskiftet 2018/2019.

Avkastningen på kommunens langsiktige portefølje ble for året 7,3 % (NOK 11,9 mill). Porteføljens markedsverdi er ved årsskiftet ca. NOK 174,5 mill.

Avkastningen siste ca. 15 år er ca. 181 %. Kommunens investeringsstrategi er utformet med bakgrunn i kommunens målsetninger og risikobærende evne, og har en langsiktig forventet avkastning som på indeksnivå er 2,4 % - poeng høyere enn en bankrente over tid.

Reell oppnådd meravkastning i forhold til bankrenten er siden oppstart 6,2 % - poeng pr år.

Tabellen nedenfor viser utvikling i porteføljeværdi siden oppstart. Opptjent avkastning utgjør ca. NOK 112 mill. i perioden. Av tabellen fremgår reell avkastning for porteføljen og kommunens investeringsstrategi for hvert kalenderår, sammenholdt med et anslag på bankrenten for året.

	Grunnkapital UB	Avkastning	Uttak av avkastning	Porteføljeværdi UB	Faktisk avkastning	Avkastning ihht strategi	Bank avkastning	MRK
2003	67 000 000	3 245 196		70 245 196	4.85 %	2.63 %	1.3 %	Oppstart august
2004		8 493 114	-	78 739 779	12.07 %	5.51 %	1.7 %	
2005	(4 000 000)	10 388 392	(22 128)	85 116 831	16.53 %	7.69 %	2.2 %	Ut 25 022 128 ultimo mai Inn 21 000 000 medio des
2006		11 182 310		96 299 141	13.14 %	4.86 %	2.8 %	
2007		5 088 886		101 388 027	5.28 %	3.58 %	4.8 %	
2008		(13 653 739)		87 734 288	-13.37 %	-1.12 %	5.9 %	
2009		17 144 670		104 878 958	19.54 %	7.08 %	2.2 %	
2010		10 342 984	-	115 221 941	9.86 %	8.89 %	2.5 %	
2011		(5 315 496)		109 906 445	-4.61 %	2.25 %	2.7 %	
2012		10 315 348		120 221 794	9.39 %	5.72 %	2.2 %	
2013		15 822 288		136 044 086	13.16 %	9.35 %	1.8 %	
2014		13 110 558		149 154 644	9.64 %	9.23 %	1.7 %	
2015		5 543 049		154 697 692	3.72 %	4.18 %	1.0 %	
2016		7 896 341		162 594 033	5.10 %	4.48 %	1.0 %	
2017		11 923 591		174 517 624	7.33 %	6.43 %	1.0 %	
	63 000 000	111 527 492	(22 128)	174 517 624				

2.2. Momenter ifm årsoppgjør 2017

Kommunen har en firedelt målsetting knyttet til plassering og forvaltning av langsiktige finansielle aktiva adskilt fra kommunens midler beregnet for driftsformål:

1. Opprettholde realverdi av langsiktige finansielle aktiva (forventet 2,5 % pr år)
2. Kunne budsjettere med årlig uttak tilsvarende 3,5 % av langsiktige finansielle aktiva
3. Opprettholde et tilstrekkelig bufferfond for å ta høyde for svingninger i finansmarkedene
4. Søke å oppnå avkastning på langsiktige finansielle aktiva som i gjennomsnitt er 2,4 % - poeng høyere enn et risikofritt alternativ til akseptabel risiko

Bidrag fra samlet finansforvaltning skal i minst mulig grad være utslagsgivende for kommunens tjenesteproduksjon for øvrig. Kommunen skal forvalte sine finansielle midler på en best mulig måte gjennom at det til enhver tid tas tilstrekkelig hensyn til midlenes investeringshorisont og ønsket risikoprofil, samt mulighetene for å oppnå en tilfredsstillende avkastning og lavest mulig finansieringskostnad. Dette forutsetter realistiske budsjettanslag gjennom ordinær budsjettprosess.

Inflasjonsjustering av grunnkapitalen og bufferfond

Ved beregning av konkret beløp for inflasjonsjustering av kommunens grunnkapital, må det tas hensyn til hvor lenge midlene har vært plassert sammenholdt med faktisk prisstigning pr måned oppgitt fra Statistisk Sentralbyrå. Inflasjonen i 2017 var 1,63 % og er eksempelvis 32,7 % siden oppstart i 2003.

Nødvendig beløp for å inflasjonsjustere innskutt kapital på NOK 63 mill siden oppstart er NOK 20 188 112,-.

Kommunens målsetting er at bufferfondet skal utgjøre 15 % av kapitalen. Dette utgjør NOK 26,2 mill pr 31.12.2017.

2.3. Langsiktig strategi – finansreglement

Kommunens finansreglement ble revidert og vedtatt i 2014. Følgende tabell viser kommunens investeringsstrategi med strategiske vektorer, maksimums- og minimumsvektorer samt referanseindekser. Tabellen viser også reell fordeling av midlene pr 31.12.2017:

	Portfolio					Region			
	MARKEDSVERTI	ALLOKERING	STRATEGI	MIN	MAKS	ALLOKERING	STRATEGI	INDEKS	KONTROLL
TOTAL	174 517 624	100,0	100	—	—				
AKSJER	53 710 891	30,8	30	—	50				OK
Norske Aksjer	27 079 300	50,4	50	—	100	15,5	15	OSEBX	OK
Globale Aksjer	26 631 591	49,6	50	—	100	15,3	15	MSCI AC World	OK
OBLIGASJONER	120 803 815	69,2	70	50	100				OK
Norske Obligasjoner	48 505 583	40,1	40	20	60	27,8	28	ST4X	OK
Globale Obligasjoner	72 298 233	59,9	60	40	80	41,4	42	BarCap Global Agg Government Idg NOK	OK
KONTANTER	7 918	0	0	—	—				OK

Ved forvaltning av den langsiktige porteføljen skal kommunen fokusere på langsiktig avkastning og mindre på kortsiktige svingninger. Det skal likevel ikke tas finansiell risiko som anses vesentlig jmf. Kommuneloven § 52. I forvaltningen søkes det etablert en stor grad av stabilitet og forutsigbarhet. Sannsynlighet for negativ avkastning et enkelt år er 15 %. Verdifall gitt Finanstilsynets definisjon av stresstest er -13,4 %.

Porteføljen har i 2017 vært forvaltet innenfor rammene i finansreglementet. Risikoen i porteføljen har vært tilnærmet lik normalposisjonen i finansreglementet. Både aksjeporteføljen og obligasjonsporteføljen hadde tilnærmet strategiske vektorer gjennom året. Porteføljen har gjennom året hatt en undervekt i norske aksjer i forhold til de strategiske vektene.

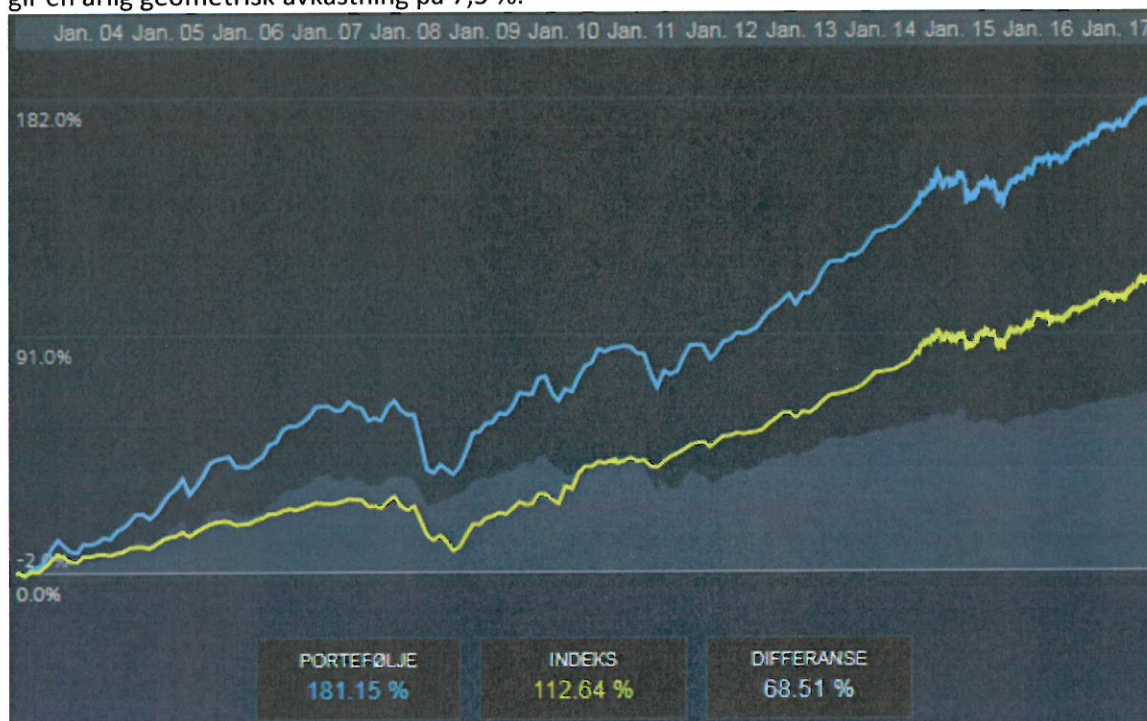
Porteføljens fondssammensetting avviker noe risikomessig fra referanseindeksene i strategiens normalposisjon, men er godt innenfor tillatte rammer for avvik (målt gjennom relativ risiko) i finansreglementet. I de ulike delporteføljene er det lagt stor vekt på å benytte fondskombinasjoner som har gode egenskaper samlet.

Melhus kommunes kapitalforvaltning er bygget opp rundt strenge krav til valg av forvaltere og transparente produkter for alle investeringer. Forvaltningen har etiske kriterier tilsvarende den norske stat. Bruk av flere, spesialiserte forvaltere gir muligheter for å utnytte spisskompetanse i markedet. Forvaltere og fond i kommunens delporteføljer er valgt på bakgrunn av både kvantitative og kvalitative kriterier. I tillegg foretas det beregninger omkring samvariasjon mellom fondene i kommunens totalportefølje. Et viktig virkemiddel for å oppnå forventet meravkastning i forvaltningen er å holde kostnadselementet i forvaltningen så lavt som mulig. Porteføljen skal minimum rebalanseres når porteføljevektene når min/maks grensene.

Mrk: I kommunens finansreglement benyttes Citigroup som referanseindeks for globale obligasjoner. Høsten 2016 tok kommunen i bruk Grieg Enigma som rapporteringsverktøy, hvor BarCap er valgt som indeksleverandør for globale obligasjoner. Referanseindeksene fra Citigroup og BarCap kan som følge av tilnærmet lik sammensetting brukes parallelt uten at risikoegenskapene i kommunens portefølje endres. Navn på indeks vil bli endret ved første revidering av reglementet.

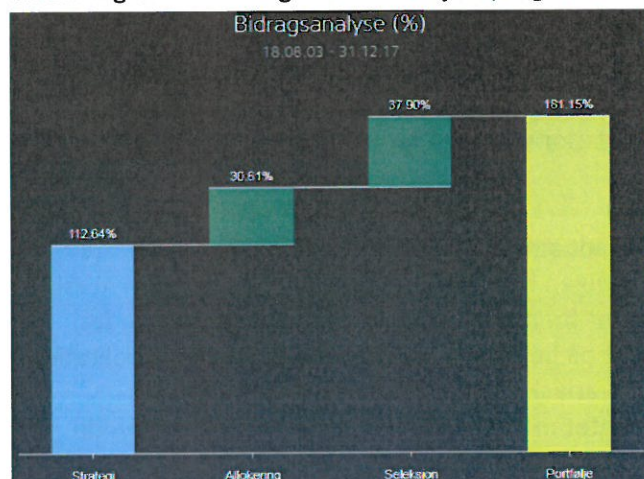
2.4. Porteføljeutvikling 2017 og siden oppstart

Grafen under viser totalporteføljens utvikling siden 2003. Akkumulert avkastning er 181 %, noe som gir en årlig geometrisk avkastning på 7,5 %.

Bidragsanalyse

Kommunens vedtatte strategi vil forventningsmessig forklare det meste av oppnådd avkastning og svingninger i denne over tid. Frihetsgrader i strategien gir innenfor spesifiserte risikorammer anledning til aktive valg rundt seleksjon (valg av forvaltere) og allokering (avvik fra strategivekter).

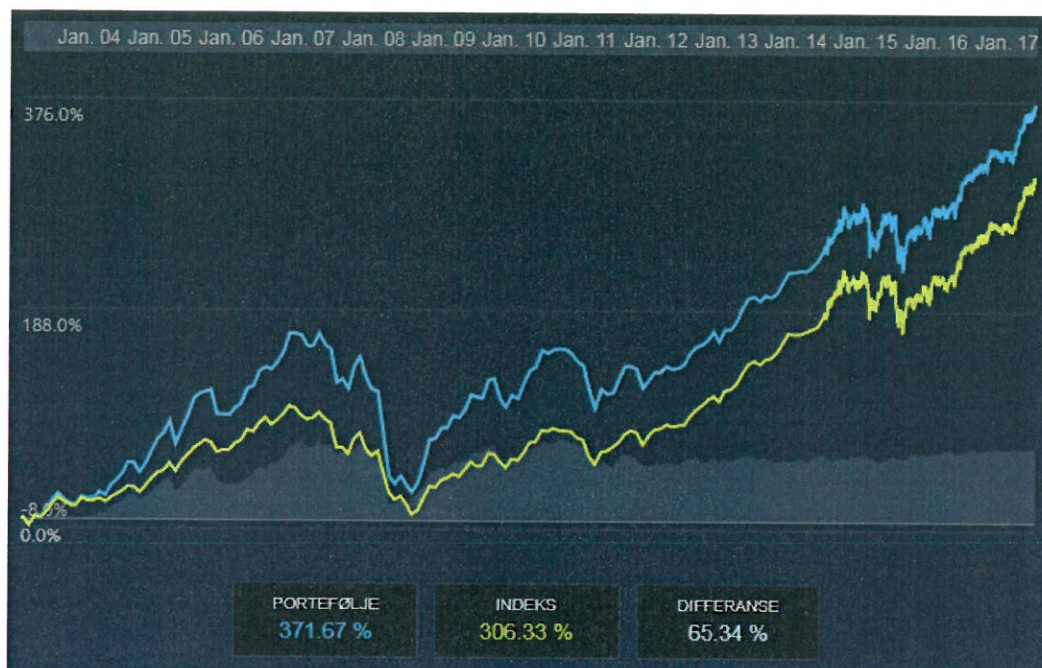
Grafen over viser at oppnådd avkastning siden oppstart i 2003 er ca. 181 %. Porteføljen har oppnådd ca. 69 % - poeng høyere avkastning enn kommunes referanseindeks/ finansreglement. Allokeringsbeslutninger (avvik fra strategiske vektorer i strategien), har i sum bidratt med ca. 31 % - poeng meravkastning. Seleksjonsbeslutninger, mao valg av forvaltere, har i sum bidratt med ca. 38 % - poeng meravkastning. For 2017 er oppnådd meravkastning i forhold til kommunens referanseindeks ca. 0,9 %. Mesteparten av meravkastningen kommer av

at obligasjonsfond har slått sin referanseindeks.

Aksjeporteføljen (sammensatt av 9 aksjefond)

Grafen under viser aksjeporteføljens utvikling siden 2003, samt utviklingen for aksjeporteføljens referanseindeks i samme periode. Akkumulert avkastning for aksjeporteføljen er ca. 372 % i perioden. Dette er rundt 65 %-poeng bedre enn porteføljens referanseindeks.

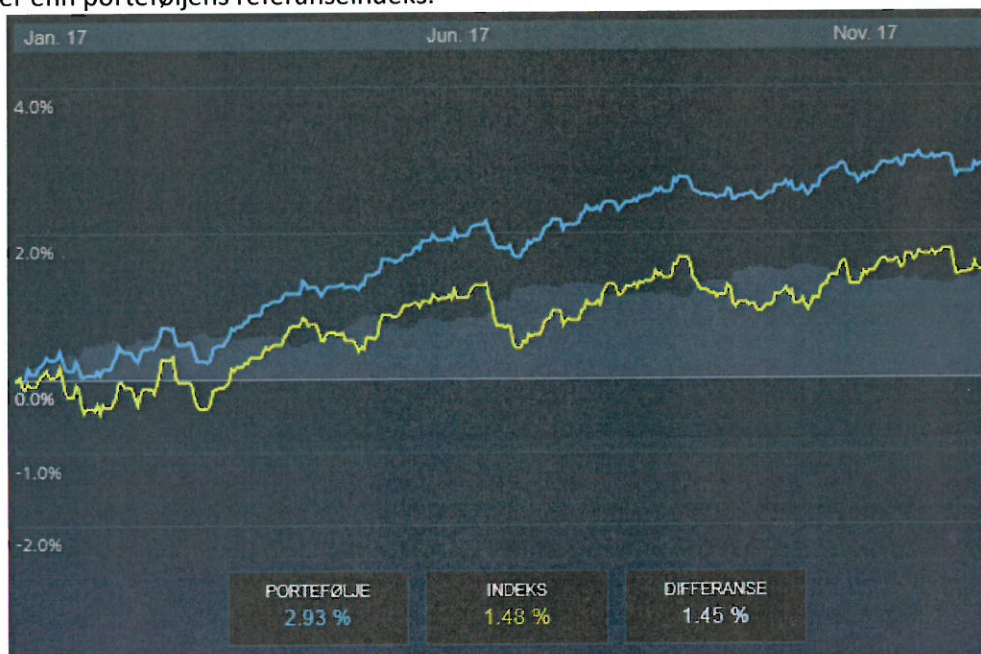
Tabellen under viser aksjeporteføljen ved utgangen av året:

EST	FJØPSDATO	Avkastning (%)			Avkastning (NOK)		AVKASTNING	MARKEDSVERDI	Fordeling (%)		
		PORTF.	INDEKS	DIFF.	STARTVERDI	IBASKURD/ UTTAK			ALLOK.	STRATEGI	REFERANSEINDEKS
Total		16.63	18.76	-2.12	52 406 168	-7 400 000	8 704 723	53 710 891	30.8	30	
Norske Aksjer		15.77	19.09	-3.32	23 570 531	-250 000	3 758 769	27 079 300	50.4	50	OSEBX
Arctic Norwegian Equities D	19.03.14	10.48	17.05	6.57	8 039 525	-3 000 000	791 531	5 831 056	21.5		OSEFX
Danske Norske Aksjer Institusjon I	17.12.12	17.07	17.05	0.02	7 914 647	-3 000 000	1 290 781	6 205 428	22.9		OSEFX
Nordea Norge Pluss	15.12.17	3.16	3.38	-0.22	0	5 750 000	181 583	5 931 583	21.9		OSEFX
Storebrand Aksje Innland	12.05.10	19.63	19.09	0.53	7 616 360	0	1 494 874	9 111 234	33.6		OSEBX
Globale Aksjer		17.00	18.00	-1.01	28 835 637	-7 150 000	4 945 954	26 631 591	49.6	50	MSCI AC World
Ardevora Global Long Only SRA	13.10.16	21.85	18.00	3.85	1 675 986	0	803 226	4 479 211	16.8		MSCI AC World
Delphi Global	09.10.09	17.21	16.51	0.70	4 751 117	-1 300 000	833 284	4 284 401	16.1		MSCI World
KLP AksjeGlobal Indeks II Hdg NOK	12.03.10	18.09	18.48	0.39	8 336 710	-2 000 000	1 503 953	7 840 663	29.4		MSCI World Lokal Valuta
Nordea Stabile Aksjer Global Eтик	26.03.12	9.25	16.51	-7.26	8 685 694	-2 100 000	852 229	7 437 923	27.9		MSCI World
Storebrand Indeks - Nye Markeder	11.10.16	29.25	30.67	-1.43	3 386 130	1 750 000	953 262	2 589 392	9.7		MSCI Emerging Markets

Kommunens aksjeportefølje steg 16,6 % i 2017. Dette er noe svakere enn porteføljens referanseindeks. Norske og globale aksjer leverte tilnærmet samme avkastning i 2017 og begge fondsgruppene endte samlet sett noe bak sin respektive referanseindeks. Svakest i den globale gruppen var fondet Nordea Stabile Aksjer Global Etisk. For norske fond bidro Arctic Norwegian Equities D spesielt negativt i 2017.

Rentebærende papirer/ pengemarked/ obligasjoner (sammensatt av 7 obligasjonsfond)

Grafen under viser utviklingen for den rentebærende porteføljen og porteføljens referanseindeks i 2017. Avkastningen i perioden var 2,9 %. Dette er 1,5 % - poeng mer enn porteføljens referanseindeks. Akkumulert avkastning for porteføljen siden oppstart er 81 %. Dette er rundt 9 % - poeng mer enn porteføljens referanseindeks.

Den rentebærende porteføljen har investeringer både i Norge og globalt. Globale plasseringer er valutasikret. Meravkastningen på 1,5 % - poeng forklares i hovedsak av seleksjonseffekter, med andre ord at fondene i sum oppnådde høyere avkastning enn sine referanseindekser. Årsaken til dette er reduserte kredittmarginer igjennom året. Tabellen under viser kommunens rentebærende portefølje ved utgangen av året:

	EST	KJØPSDATO	Avkastning (%)			Avkastning (NOK)			Fordeling (%)			
			PORT.	INDEKS	DIFF.	STARTVERDI	INNSKUDD/ UTTAK	AVKASTNING	MARKEDSVERDI	ALLOK.	STRATEGI	REFERANSEINDEKS
Total	●		2.93	1.48	1.45	110 186 538	7 400 000	3 217 278	120 803 815	69.2	70	
Norske Obligasjoner	●		3.27	1.39	1.87	45 037 349	2 000 000	1 468 231	48 505 583	40.1	40	ST4X
Danske Norsk Obligasjon Inst	●	04.10.10	3.04	1.39	1.65	16 146 287	2 000 000	488 758	18 635 045	38.4		ST4X
DnB Obligasjon (III)	●	06.02.12	3.39	1.39	2.00	28 891 062	0	979 476	29 870 538	61.6		ST4X
Globale Obligasjoner	●		2.77	1.53	1.19	65 149 189	5 400 000	1 749 044	72 298 233	59.9	60	BarCap Global Agg. Government Hdg NOK
DnB Global Credit Short Hdg NOK	●	21.10.16	3.67	1.42	2.25	10 069 790	0	369 423	10 439 214	14.4		BarCap Global Agg. Corp. 1-3 Yrs Hdg NOK
KLP Obligasjon Global I Hdg NOK	●	07.10.10	4.01	4.95	-0.94	21 467 610	11 000 000	847 277	11 314 837	15.7		BarCap Global Agg. Corporates Hdg NOK
Payden Global Short Bond Fund Hdg NOK	●	26.04.15	1.51	0.65	0.85	16 464 005	0	279 530	18 744 135	25.9		BarCap Global Agg. 1-3 Yrs Hdg NOK
PGIM Global Corporate Hdg NOK	●	15.12.17	-0.26	-0.21	-0.05	0	10 000 000	25 509	9 974 331	13.8		BarCap Global Agg. Corporates Hdg NOK
Storebrand Global Obligasjon Hdg NOK	●	06.02.12	2.01	1.53	0.47	15 147 183	6 400 000	278 492	21 825 665	30.2		BarCap Global Agg. Government Hdg NOK

2.5. Innspill til fremdrift for 2018

2017 ble et godt år i både aksjer og renter, til tross for mye «global politikk». En robust portefølje, som ikke er rettet mot et spesielt økonomisk utfall, har fungert godt igjennom utfordrende tider. Årets avkastning ble 7,3 %.

Forvaltningen av kommunens midler er bygget opp rundt målsetninger. Svak avkastning vil kunne påvirke kommunens tjenesteproduksjon på kort sikt. Et tilstrekkelig stort bufferfond vil dempe de kortsiktige svingningene. Formålet med forvaltningen av de langsiktige midlene er å gi Melhus kommune gode og stabile tilskudd over tid, samtidig som kommunen evner å håndtere negative verdiendringer som vil komme. Grieg Investor anbefaler at kommunen så langt det lar seg gjøre avsetter avkastning i spesielt i gode år som reserver for år med svak avkastning.

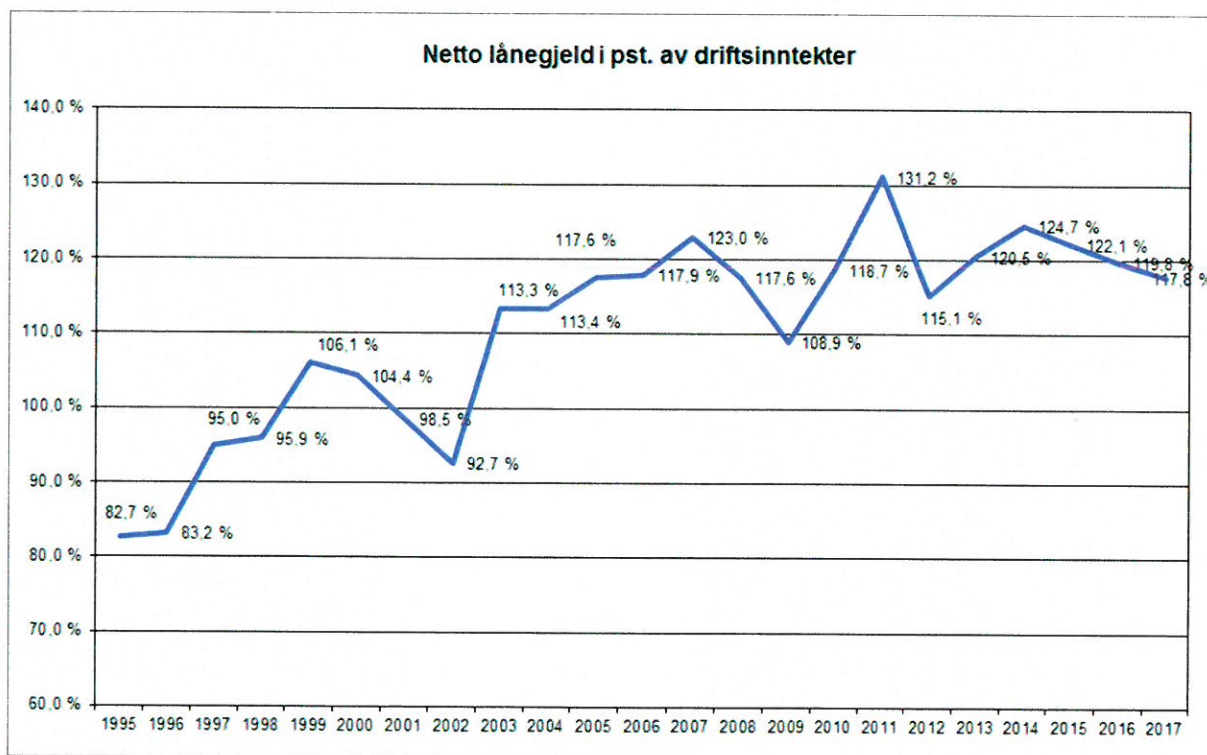
Kommunen har vedtatt å følge Statens Pensjonsfond Utlands etiske kriterier. Ved utgangen av 2017 er rundt 200 selskaper globalt ekskludert. Melhus kommune har pt ingen brudd på de etiske kriteriene i sine investeringer.

Med virkning fra 01.01.17 er det fastsatt 3 endringer knyttet til forskrift for kommunens finansforvaltning. Disse er knyttet til gjeldsforvaltningen. Følgelig bør finansreglementet revideres for å fange opp endringene i forskriften. Det er et krav at finansreglementet skal revideres minst én gang i hver valgperiode. Reglementet ble sist revidert i 2014, og følgelig må finansreglement revideres inneværende valgperiode.

3. UTVIKLING I LÅNEGJELD

Figuren under viser netto lånegjeldsutviklingen i Melhus kommune i perioden 1995 til 2017 i pst. av driftsinntektene.

Figur 2:

Ved utgangen av 2017 utgjorde ekstern lånegjeld ekskl. pensjonsforpliktelser og startlån (videreutlån) i Melhus kommune 1.493 mill. kroner. Dette utgjorde 117,8 pst. av kommunens driftsinntekter eller kr 91 020 pr. innb. Dersom en sammenligner datamateriale for de andre kommunene i fylket og kun ser på den eksterne gjelden ekskl. pensjonsforpliktelser ser en at snittet for fylket ligger på en ekstern lånegjeld ved utgangen av 2017 som tilsvarer 110,8 pst. av driftsinntektene. Melhus kommune har her en andel på 126,3 pst. Bilde i Sør-Trøndelag varierer mye fra en andel på 44 pst. til en andel på 183 pst. Med denne målingen har Melhus kommune den syvende høyeste gjeldsbelastningen i fylke. Den sterke veksten i gjeldsbelastningen skyldes i sin helhet finansieringen av Metro vann prosjektet (160 mill. kroner), Lundamo barneskole (129 mill. kroner), utvidelse av Buen omsorgssenter (150 mill. kroner) og nye Hovin barnehage (32 mill. kroner). Alle disse prosjektene (471 mill. kroner) er finansiert over 40 år hvilket innebærer en årlig utgift knyttet til å betjene renter og avdrag på 19 mill. kroner som belaster kommunekassen. Utover dette har også kommunen pådratt seg økte årlige vedlikeholdsutgifter på 3 mill. kroner samt årlige økte driftsutgifter knyttet til drift nye sykehjemsplasser tilsvarende 12 mill. kroner. I alt er de årlige utgiftene økt med 34 mill. kroner som følge av disse tiltakene.

Tabellen under gir en grov oversikt over hvordan gjelden i Melhus fordeler seg mhp. på finansiering.

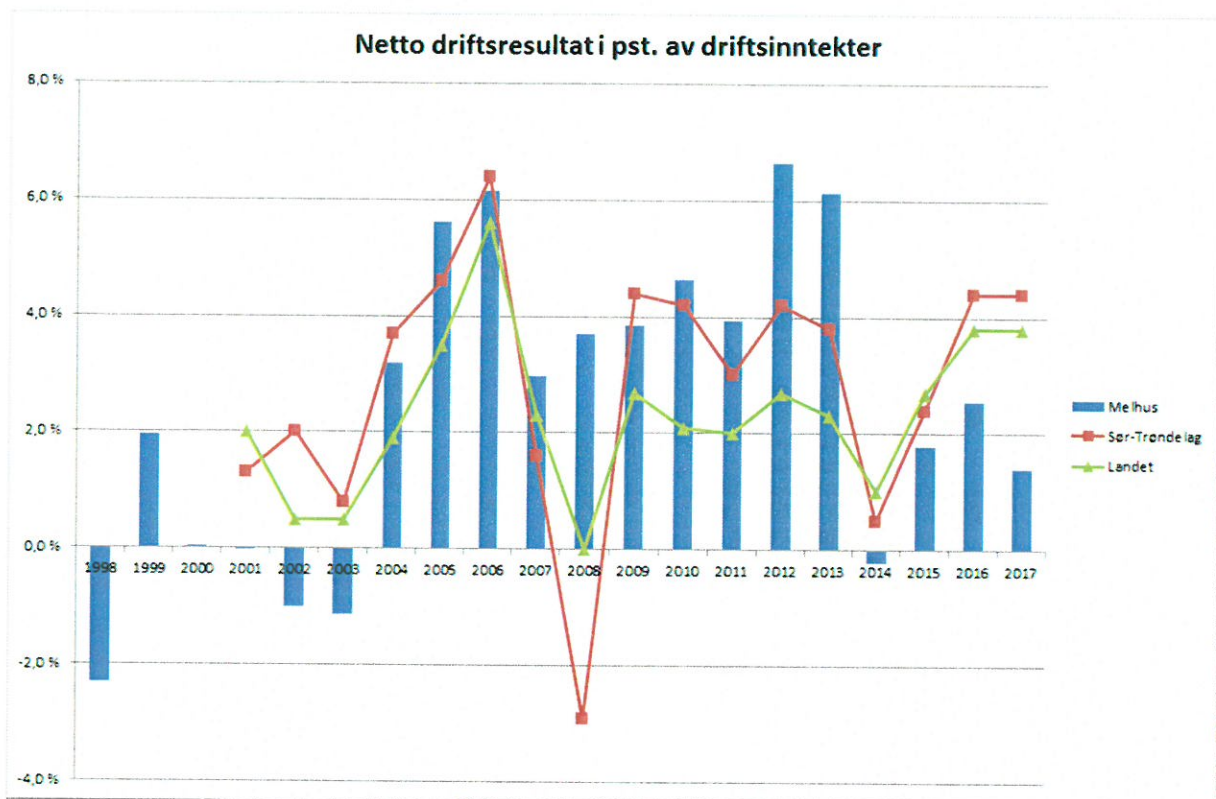
Tall i mill. kroner	2017
Brutto lånegjeld	1 603
Videreutlån	109
Gr97	1
Skoleanlegg	60
Handlingsplan eldre	25
Vann	116
Avløp	196
Omsorgsboliger og sosialboliger	207
Næringsbygg	17
Melhus kirkelig fellesråd	7
Ikke selvfinansierende	866

En ser av tabellen at pr. 31.12.17 var 54 pst. av netto lånegjelden ikke selvfinansierende.

4. UTVIKLING I NETTO DRIFTSRESULTAT

Figuren under viser utviklingen i netto driftsresultat i pst. av driftsinntektene for perioden 1998 til 2017 i henhold til avlagt regnskap.

Figur 3:

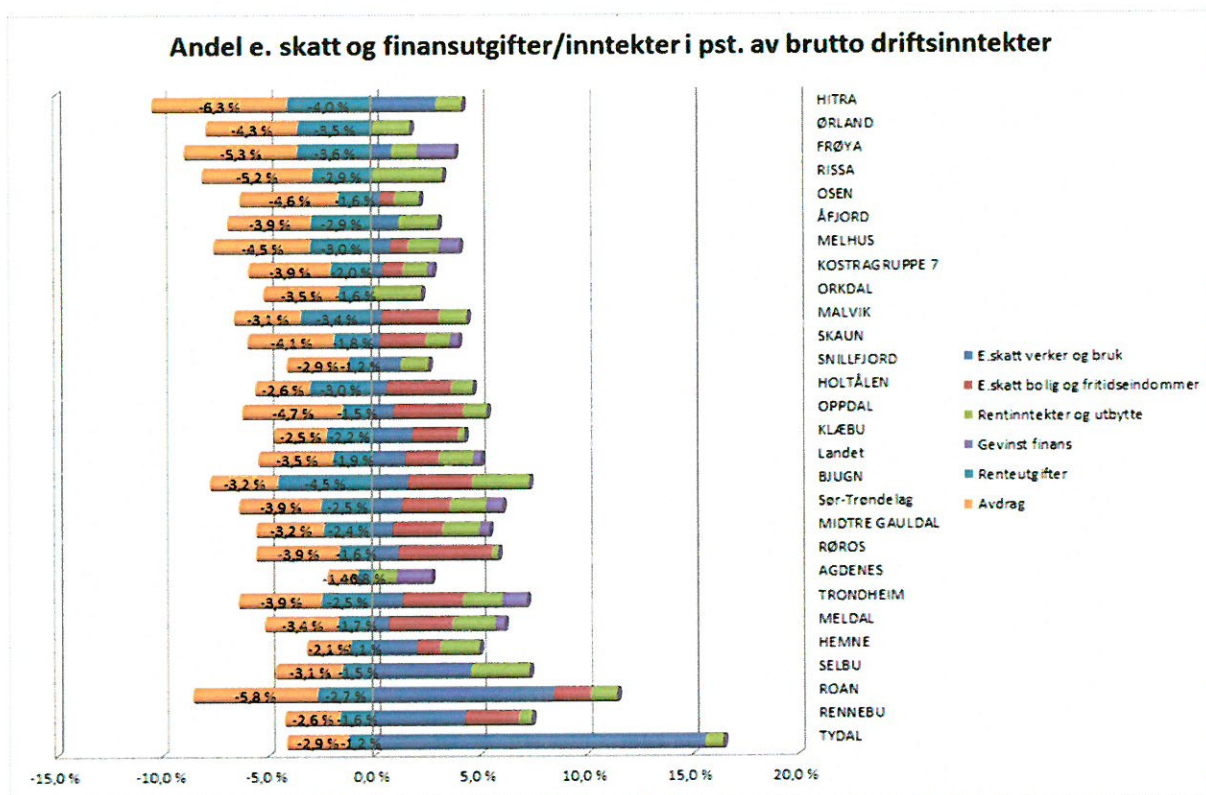
Melhus kommune har for fjerde år på rad avlagt ett regnskap med ett netto driftsresultat målt i pst. av driftsinntektene som er lavere enn landet og Sør-Trøndelag under ett. Avviket har blitt gradvis større gjennom de fire siste årene. For 2017 var det kun 5 kommuner i Sør-Trøndelag som hadde ett lavere netto driftsresultat målt i pst. av driftsinntektene. På landsbasis ligger Melhus kommune på plass 305 av i alt 415 kommuner som har rapportert i KOSTRA innen fristen 15. februar.

Ser en på resultatene i kommunene i Sør-Trøndelag for 2017, utgjør netto driftsresultatet i pst. av driftsinntektene 4,4 pst. For kommunene ekskl. Trondheim utgjør dette 4,3 pst. Spredningen i Sør-Trøndelag går fra -0,4 pst til 11,0 pst. Melhus kommune hadde det tredje høyeste netto driftsresultatet i Sør-Trøndelag målt i pst. av driftsinntektene i 2013. I 2017 er altså kommunen nr. 20. Kostra analysen i kapittel 6 sammenligner Melhus kommune med andre kommuner hva angår inntekter og utgifter.

Figuren under illustrer eiendomsskattens innvirkning på netto driftsresultatet representert ved eiendomsskatt på verker og bruk samt eiendomsskatt på bolig og fritidseiendommer. I Melhus kommune bidrar eiendomsskatten på verker og bruk og bolig- og fritidseiendommer med hhv. 0,8 prosentpoeng og 0,8 prosentpoeng. Tilsvarende tall for Malvik er 0,4 og 2,7. Av de kommunene som har innført eiendomsskatt på bolig og fritidseiendommer i Sør-Trøndelag er det kun en kommune som skattlegger mindre enn Melhus målt i pst. av driftsinntektene.

Ser en på renteinntekter, utbytte og gevinst på finansplasseringer er det kun fire kommuner i Sør-Trøndelag som har høyere inntekter målt i prosent av driftsinntektene enn Melhus.

Rente og avdragsutgiftene i Melhus tilsvarer -7,5 pst. av driftsinntektene. Her ligger snittet for Sør-Trøndelag og landet på hhv. -6,3 pst. og -5,4 pst.

5. AVVIK MELLOM BUDSJETT OG REGNSKAP-DRIFT

Melhus kommunes omsetning i 2017 er på 1.392 mill. kroner fordelt med 1.269 mill. kroner på drift og 122 mill. kroner innen investering. Driftsregnskapet ble avlagt med et regnskapsmessig overskudd på 24,4 mill. kroner og et netto driftsresultat på 17,9 mill. kroner. Det er overført 5,2 mill. kroner fra driften til finansiering av utgifter i investeringsregnskapet. Resultatet fordelt på rammeområder følger av oppstillingen under:

	Regnskap 2017	Budsjett 2017	Avvik
Rammeområde 1 Administrasjon, støtte og utvikling	75 746	75 768	22
Rammeområde 2 Kultur og opplæring	325 991	325 589	-401
Rammeområde 3 Helse og omsorg	246 832	239 532	-7 300
Rammeområde 4 Forebygging, aktivitet og læring	93 944	93 634	-310
Rammeområde 5 Landbruk, miljø og tekniske tjenester	62 012	61 212	-800
Rammeområde 6 Virksomheter utenom kommunen	26 624	26 694	70
	831 148	822 429	-8 718

(Tall i hele tusen)

Tabellen under viser netto regnskapsresultatet i forhold netto budsjett på den enkelte enhet:

Driftsresultat 2017					
Før avsetning/bruk av dispfond.					
Virksomhet	Resultat	Avsetning Fond	Bruk Fond	Korrigert resultat	Saldo dispfond
Brekås skole	-217		217	0	518
Gimse skole	19	19		0	810
Høyeggen skole	-1 578		622	-956	0
Rosmælen skole og barnehage	-1 103		1 019	-83	0
Flå skole og barnehage	-70			-70	0
Lundamo skole og barnehage	-108		108	0	560
Hovin skole og barnehage	-286		286	0	1 375
Gåsbakken skole og barnehage	23	23		0	428
Eid skole og barnehage	1 140	1 140		0	1 235
Gimse ungdomsskole	-215		215	0	1 482
Lundamo ungdomsskole	470	470		0	2 084
Nedre Melhus barnehager	-503		503	0	435
Kultur- og fritid	-582			-582	0
Bo- og avlastning	-2 271			-2 271	0
Hjemmebaserte tjenester	-2 183			-2 183	0
Institusjonsbaserte tjenester	-3 621			-3 621	0
Familie- og forebygging	-310			-310	0
Aktivitet og bevegelse	671	671		0	700
Læring- og tilrettelagt arbeid	-828		828	0	7 036
Arealforvaltning	-548	252		-800	775
Teknisk drift	201	201		0	867
Bygg- og eiendom	1 803	1 803		0	2 975
Sum R2 til R5	-10 096	4 579	3 798	-10 876	21 280
Sum mindreforbruk	4 327				
Sum merforbruk	-14 423				
Netto driftsresultat virksomhetene	-10 096				

Som en ser av oversikten over er det en ubalanse mellom netto regnskapsresultat og netto budsjett på til sammen 10 mill. kroner i 2017. Det vises til årsmeldingen for nærmere kommentarer knyttet til avvikene.

Det er strenge regler knyttet til budsjettering av bruk av og avsetning til disposisjonsfond. Det vises til regnskapsskjema 1A hvor det er avvik mellom regnskap og regulert budsjett for 2017. Bruken av midlene er vedtatt av kommunestyret, men ved en inkurie er det ikke foretatt budsjettregulering i henhold til regelverket.

Rammeområde 9

Under følger en redegjørelse for avvik mellom regnskap og budsjett innen rammeområde 9. Forutsetninger i økonomi og handlingsplanen for perioden 2017-2020

1. Finansinntekter

- a) Pr. 1. januar 2017 er det antatt at verdien av porteføljen som ligger til langsiktig forvaltning utgjør 159 mill. kroner. For 2017 er det budsjettert med en avkastning på 5,5 mill. kroner. For årene 2018-2020 er det lagt til grunn en avkastning på 3,5 pst. pr. år ut ifra den kapitalen en forventer å ha ved inngangen til det enkelte år. Forventet kapital ved inngangen til 2017 antas å være 159 mill. kroner, i 2018 159,9 mill. kroner, i 2019 159,9 mill. kroner og i 2020 159,9 mill.

kroner. Dette innebærer at en legger til grunn en avkastning fra langsiktig forvaltning til finansiering av driften i kommunen tilsvarende 5,5 mill. kroner i 2017, 5,6 mill. kroner i 2018, 5,6 mill. kroner i 2019 og 5,6 mill. kroner i 2020.

- b) Årlig avkastning på obligasjon fra TrønderEnergi AS er i perioden 2017-2020 satt til 7,1 pst. Dette tilsvarer det markedet har priset tilsvarende obligasjon for over 10 år. Dette gir en årlig avkastning på 7,9 mill. kroner. Det er ikke budsjettert med utbytte fra selskapet i perioden 2017-2020. Melhus kommune har en eierandel på 13,50 pst. i TrønderEnergi AS.
- c) Kompensasjonsrenten i tilknytning til GR 97 er satt til 1,34 pst. for år 2017. Rentekompensasjonen fastsettes ut ifra nivået på 9 måneders statsveksler pr. 1 juli året forut for budsjettåret tillagt et halvt prosentpoeng . Siste kompensasjonsår er 2017.
- d) Kompensasjonsrenten fra Husbanken i forhold til handlingsplanen for eldre er satt til 1,9 pst. for hele perioden 2017-2020. Kompensasjonsrenten følger den til en hver tid gjeldende flytende rente i Husbanken.
- e) Kompensasjonsrenten fra Husbanken i forhold til rentekompensasjon på skoleanlegg er satt til 1,9 pst. for hele perioden 2017-2020. Kompensasjonsrenten følger den til en hver tid gjeldende flytende rente i Husbanken.
- f) Avkastningen på alle konsernkonti i Danske Bank er beregnet ut fra et rentenivå på 3 måneders NIBOR. For 2017-2020 utgjør dette 1,1 pst.

Status pr 31.12.2017

- a) Pr 1. januar var porteføljen som ligger til langsiktig forvaltning oppe på 162,6 mill. kroner. Pr 31.12 var porteføljen steget til 174,5 mill. kroner. Dette gir en avkastning på 11,9 mill. kroner siden siste årsskiftet. Dette er 6,3 mill. kroner høyere enn det som ligger inne i budsjettet for 2017.
- b) Som budsjettert
- c) Som budsjettert
- d) Mindreinntekt på 0,2 mill. kroner grunnet lavere kompensasjonsrente enn lagt til grunn i budsjettet.
- e) Mindreinntekt på 0,5 mill. kroner grunnet lavere kompensasjonsrente enn lagt til grunn i budsjettet.
- f) Merinntekt på 1,0 mill. kroner grunnet høyere gjennomsnittlig rentenivå på kommunens konsernkonti enn lagt til grunn i budsjettet. Avviket utgjør 40 punkter eller 0,4 prosentpoeng.

2. Finansutgifter

- a) Rentenivå knyttet til eksterne lån opptatt pr. 31.12.2017 fremgår av tabellen under.

Lånegiver	Lånenr.	Saldo	Rente p.a.	Type rente	Utløpsdato rentebinding	Utløpsdato lån
Kommunalbanken	20090401	129 132 150	1,50	P.t. rente		20.12.2038
Kommunalbanken	20090405	132 656 570	1,43	3 mnd Nibor		18.12.2037
Kommunalbanken	20090837	10 446 950	1,50	P.t. rente		10.12.2036
Kommunalbanken	20090838	9 367 600	1,50	P.t. rente		10.11.2043
Kommunalbanken	20090839	10 207 440	1,50	P.t. rente		11.11.2041
Kommunalbanken	20110833	5 416 430	1,43	3 mnd Nibor		27.12.2051
Kommunalbanken	20110832	21 333 370	1,43	3 mnd Nibor		27.12.2049
Kommunalbanken	20130784	5 465 707	1,50	P.t. rente		04.01.2044
Sertifikatlån 1		152 124 428	3,94	Fastrente	30.06.2020	01.08.2049
Sertifikatlån 2		236 880 550	3,65	Fastrente	15.01.2019	16.04.2046
Sertifikatlån 3		139 267 413	3,00	Fastrente	30.08.2023	30.05.2048
Sertifikatlån 4		439 919 597	1,16	Flytende		22.01.2048
Sertifikatlån 5		198 146 670	2,43	Fastrente	17.06.2024	16.03.2032
Husbanken, startlån 2007	14630774	2 919 480	1,99	Fastrente	01.07.2018	01.07.2027
Husbanken, startlån 2008	14631402	4 410 750	1,99	Fastrente	01.07.2018	01.04.2028
Husbanken, startlån 2009	14632020	11 500 000	1,99	Fastrente	01.07.2018	01.03.2029
Husbanken, startlån 2010	14632698	3 586 109	1,58	Flytende		01.08.2030
Husbanken, startlån 2012	14633895	20 602 111	1,99	Fastrente	01.07.2018	01.04.2037
Husbanken, startlån 2013	14634547	12 818 642	1,99	Fastrente	01.07.2018	01.05.2038
Husbanken, startlån 2015	14636218	15 455 577	1,58	Flytende		01.06.2045
Husbanken, startlån 2016	14637106	17 285 943	1,58	Flytende		01.05.2046
Husbanken, startlån 2017	14637856	20 000 000	1,58	Flytende		01.08.2047
Husbanken, særvilkår	14605049	914 566	0,99	Fastrente	01.07.2018	01.07.2022
Husbanken, særvilkår	14603972	737 280	0,99	Fastrente	01.07.2018	01.08.2025
Husbanken, særvilkår	14953102	950 400	0,99	Fastrente	01.07.2018	01.05.2023
Husbanken, særvilkår	14943654	1 236 600	0,99	Fastrente	01.07.2018	01.04.2022
Husbanken, særvilkår	14943617	277 560	0,99	Fastrente	01.07.2018	01.04.2022
Husbanken, særvilkår	14932770	427 200	0,99	Fastrente	01.07.2018	01.09.2021
Sum lån pr. 31.08.2017/snitt rente		1 603 487 093	2,21			
Herav fastrente		783 213 650		48,8 %		
Herav flytende		820 273 443		51,2 %		

Pr. 31.12.2017 er den samlede langsiktige lånegjelden i Melhus kommune på 1 603 mill. kroner. Av dette er 48,8 pst. knyttet opp mot fastrente avtaler, hvor hovedtyngden ligger på en binding på 7 år i gjennomsnitt. I økonomiplanperioden 2017-20 er det tatt høyde for en rente tilsvarende en flytende rente på 2,5 pst. i 2017, 2,8 pst. i 2018, 2,9 pst. i 2019 og 2,9 pst. i 2020.

Status pr 31.12.2017

Rentenivået er fortsatt meget lavt og flytende lån i sertifikatmarkedet og flytende lån i Kommunalbanken ligger godt under budsjettetert nivå på 2,5 pst. Ved årets slutt lå gjennomsnittrenten på den flytende delen av låneporteføljen på 1,37 pst. Netto mindretgifter på rentesiden utgjør 4,7 mill. kroner og avdragsutgiftene er som budsjettetert. I disse tallene er det korrigert for kalkulatoriske renter og avskrivninger innen vann og avløp.

3. Skatt- og rammetilskudd

- Skatt- og rammetilskudd i perioden 2017-20 bygger på prognosemodell fra KS. Som igjen bygger på Regjeringens forslag til Statsbudsjett for 2017.

Status pr 31.12.2017

Skatt og rammetilskudd i 2017 viser en merinntekt på 14 mill. kroner i forhold til budsjettet. Dette skyldes i sin helhet merskatteinngangen på landsbasis.

4. Eiendomsskatt

- a) Eiendomsskatten i planperioden er basert på at taksgrunnlaget for næringseiendommer og verker og bruk beskattes med en sats på 7 promille. Satsen er uendret i forhold til 2016.
- b) Eiendomsskatten i planperioden er basert på at taksgrunnlaget for fritidseiendommer, boligeiendommer og boligdelen av landbrukseiendommer beskattes med en sats på 2 promille. Satsen er uendret i forhold til 2016.
- c) Det legges til grunn et bunnfradrag på kr 100.000,- pr. boenhet, knyttet til eiendommer som omfattes av pkt. 4. b.
- d) Samlet netto inntekt fra eiendomsskatt, gitt forutsetningene i pkt. a-c, utgjør årlig 21,9 mill. kroner.

Status pr 31.12.2017

Netto eiendomsskatteinntekter ble 0,5 mill. kroner høyere enn budsjettet. Dette skyldes en økning i taksgrunnlaget både på verker og bruk og bolig/fritidseiendommer.

5. Salg- og kjøp av konsesjonskraft

- a) Melhus kommune har avtale med TrønderEnergi Kraft AS om salg av konsesjonskraft. I årene 2017 til og med 2020 vil også kommunen kjøpe kraft fra TrønderEnergi AS. Det forutsettes at netto inntekt fra kjøp og salg av konsesjonskraft tilsvarende 14,8 mill. kwt gir 0,92 mill. kroner årlig. Det er videre forutsatt at Bygg- og eiendom og Teknisk drift kompenseres med hhv. 5,5 og 0,3 mill. kroner knyttet til deres kraftforbruk.

Status pr 31.12.2017

Netto merinntekt på om lag 1 mill. kroner i forhold til budsjettet grunnet høyere kraftpriser enn lagt til grunn i budsjettet. Avviket utgjør om lag 6 øre pr kwt.

6. Avsetning lønnsoppgjør og pensjonsutgifter

- a) Det er fra 2016 til 2017 forutsatt en nominell årslønnsvekst på 2,7 pst. For perioden fra 2017 til 2020 er det lagt til grunn en årlig årslønnsvekst på 2,7 pst.
- b) Det er årlig satt av 17 mill. kroner for å håndtere netto reguleringspremie, premieavvik og akkumulert premieavvik knyttet pensjonsutgiftene fra KLP og Statens Pensjonskasse. Hvorvidt dette er for høyt eller for lavt i årene 2017-20 avhenger av lønns- og G-vekst korrigeret for selskapenes finansavkastning.

Status pr 31.12.2017

Lønnsoppgjøret endte opp med en merutgift i forhold til budsjett på 1,7 mill. kroner. Det gikk med 0,1 mill. kroner mindre enn budsjettet for å håndtere netto reguleringspremie, premieavvik og akkumulert premieavvik knyttet pensjonsutgiftene fra KLP og Statens Pensjonskasse.

Totalt sett ble det ett avvik mellom budsjett og regnskap på rammeområde 9 på 33,1 mill. kroner.

6. AVVIK MELLOM BUDSJETT OG REGNSKAP-INVESTERING

Investeringsregnskapet for 2017 er finansiert i henhold til budsjett. Finansieringen er nærmere beskrevet i regnskapsskjema 2A. Totalt er det medgått 125 millioner, og de største prosjektene for 2017 er nevnt i note 16. Dette dreier seg i hovedsak om: Kjøp av kommunale boliger, Spillvannsløsning mot Høvringen, diverse investeringer Bygg og eiendom (tiltaksplan), ombygging av Hølonda Helsehus, og Kvål vest avløp. I regnskapsskjema 2B er alle enkelt prosjekt spesifisert.

Det ble avvik mellom budsjett (tiltenkt bruk for inneværende år) og regnskap for enkelte prosjekter. De største avvikene mellom regnskap og budsjett er forklart under:

Prosjektnr.	Prosjekt navn	Regnskap 2017	Budsjett 2017	Avvik 2017
2328	Ombygging Kroa eldrester	324 016	4 045 309	3 721 293
2375	Kunstgressbane Kvål inkl tomteerverv	1 448 797	3 540 953	2 092 157
2385	Hovin bhg, utvidelse til 6 avdelings	3 136 280	5 250 000	2 113 720
2390	Ny barnehage Ler	50 436	1 418 646	1 368 210
2393	Velferdsteknologi ved Horg Sykehjem	-	1 000 000	1 000 000
2397	Velferdsteknologi ved Buen Sykehjem	-	1 200 000	1 200 000
5442	Reservevann (samarb.m. Trondheim)	3 768 798	5 966 093	2 197 295
6034	Bortsvegen VPS	36 901	1 428 899	1 391 998
6210	Spillvannsløsning mot Høvringen renseanlegg	13 232 721	5 000 000	-8 232 721
6228	Driftssentral teknisk drift	-	5 861 147	5 861 147
6258	Spillvannsledning Jaktøya nordre	116 387	1 200 000	1 083 613
6261	Avløpsanering Lykkjevegen	1 675 414	2 729 442	1 054 028
6812	Investeringsbehov maskinpark -teknisk drift	3 812 382	5 697 625	1 885 243
6822	Lykkjevegen	920 149	2 553 180	1 633 031
6826	Plasthall Soregga	-	1 000 000	1 000 000
6830	Mindre trafiksikkerhetstiltak	41 250	1 875 000	1 833 750

Prosjekt 2328 – Ombygging Kroa eldrester

Gjenstående arbeider ble utsatt i påvente av samtaler med MelhusBanken om bruk av eiendommen.

Prosjekt 2375 – Kunstgressbane Kvål inkl. tomteerverv

Prosjektet ble ikke ferdigstilt da prosjektet med avløpsanlegg ble forsinket.

Prosjekt 2385 – Hovin barnehage, utvidelse til 6 avdelings barnehage

Bygningsmessig ble prosjektet ferdigstilt ved årsskifte og noen faktura blir bokført på nytt år. Utomhus arbeid blir gjennomført til våren 2018.

Prosjekt 2390 – Ny barnehage Ler

Årsaken til avviket skyldes at det ikke er oppnådd enighet med grunneier om grunnerverv.

Prosjekt 2393 – Velferdsteknologi ved Horg sykehjem

Prosjektet er foreløpig utsatt.

Prosjekt 2397 – Velferdsteknologi ved Buen sykehjem

Prosjektet er foreløpig utsatt.

Prosjekt 5442 – Reservevann (samarb. Med Trondheim)

Anlegget er stort sett ferdigstilt, men det gjenstår en del restarbeider slik som grunneierutbetalinger/skjønn, sluttdokumentasjon og mindre restarbeider. Det er en usikkerhet om hvor mye som til enhver tid faktureres fra Trondheim, og dette forklarer avviket mellom budsjett og regnskap for året. Det er ikke overlevert en sluttprognose fra MeTroVann, men det er en forventning om at vedtatt bevilgning vil bli benyttet i 2018.

Prosjekt 6034 – Bortsvegen VPS

Gjennomføringen ble utsatt på grunn av en ekstra anbudsrunde.

Prosjekt 6210 – Spillvannsløsning mot Høvringen renseanlegg

Melhus kommune sin andel av merkostnadene med kryssing av Heimdal sentrum ble avklart og fakturert tidligere enn først forutsatt.

Prosjekt 6228 – Driftssentral teknisk drift

Forventer tomte kjøp i løpet av første kvartal 2018

Prosjekt 6258 – Spillvannsledning Jaktøyen nordre

Årsak til budsjettavviket er tidsforskyving. Statens vegvesen har ikke viderefakturert for vår andel av E6-anlegget.

Prosjekt 6261 – Avløpssanering Lykkjvegen

Prosjektet var ment å fullføres i sin helhet i 2017, men forsinket oppstart har ført til at en større del av kostnaden kommer i 2018.

Prosjekt 6812 – Investeringsbehov maskinpark-teknisk drift

Hjulgravemaskin ble ikke anskaffet i 2017. Anskaffelsen vil bli gjennomført i 2018. Det ble anskaffet en U-plog til hjullasteren.

Prosjekt 6822 – Lykkjvegen

Prosjektet var ment å fullføres i sin helhet i 2017, men forsinket oppstart har ført til at en større del av kostnaden kommer i 2018.

Prosjekt 6826 – Plasthallen Søregga

Investeringen avvantes. Kortere horisont på ny driftsstasjon gir ikke samme behovet.

Prosjekt 6830 – Mindre trafiksikkerhetstiltak

Tiltak 1 er gjennomført i samarbeid med Statens vegvesen. Kostnaden for Melhus Kommune ble her kr. 33.000,-, Tiltak 2, 3, 6 og 9 er påbegynt og vil bli ferdigstilt i løpet av våren 2018. Tiltak 4 er påbegynt i samarbeid med Statens vegvesen. Statens vegvesen tar skilting og fartshumper, og Melhus kommune belysning.

7. LIKESTILLING OG DISKRIMINERING

Politisk virksomhet:

I henhold til kommunelovens § 48 skal det redegjøres for den faktiske tilstanden når det gjelder likestilling i kommunen. Det skal også redegjøres for tiltak som er iverksatt og tiltak som planlegges iverksatt for å fremme likestilling og for å forhindre forskjellsbehandling i strid med lov om likestilling mellom kjønnene.

Rapportering på tilstand og tiltak i forhold til Likestilling og diskriminering rapporteres på maler utarbeidet av KUN (Senter for Kunnskap og likestilling).

Likestillingsombudet har meddelt Melhus kommune at kommunens redegjørelse om likestilling og diskriminering tilfredsstiller ombudets krav til rapportering.

Under følger en tabell som viser hvilke utvalg som omfattes av likestillingsloven samt antall kvinner og menn og om likestillingsloven er ivaretatt:

UTVALG	Kvinner	Menn	Totalt	Ivaretatt
FORMANNSKAPET	5	6	11	Ja
KOMITE FOR OPPVEKST OG KULTUR	6	5	11	Ja
KOMITE FOR HELSE OG OMSORG	5	6	11	Ja
KOMITE FOR TEKNIKK OG MILJØ	5	6	11	Ja
ADMINISTRASJONSUTVALGET	5	4	9	Ja
RÅD FOR MENNESKER MED NEDSATT FUNKSJONSEVNE	4	3	7	Ja
MELHUS ELDRERÅD	2	5	7	Ja
VALGNEMNDA	5	6	11	Ja
VALGSTYRET	5	6	11	Ja
KLAGENEMNDA	2	3	5	Ja
KONTROLLUTVALGET	3	2	5	Ja

Kravet i likestillingsloven er følgende:

§ 21. (Representasjon av begge kjønn i alle offentlige utvalg m.v.)

Når et offentlig organ oppnevner eller velger utvalg, styrer, råd, nemnder mv. skal begge kjønn være representert på følgende måte:

1. Har utvalget to eller tre medlemmer, skal begge kjønn være representert.
2. Har utvalget fire eller fem medlemmer, skal hvert kjønn være representert med minst to.
3. Har utvalget seks til åtte medlemmer, skal hvert kjønn være representert med minst tre.
4. Har utvalget ni medlemmer, skal hvert kjønn være representert med minst fire, og har utvalget

flere medlemmer, skal hvert kjønn være representert med minst 40 prosent.

5. Reglene i nr. 1 til 4 gjelder tilsvarende ved valg av varamedlemmer.

Det kan gjøres unntak fra reglene i første ledd når det foreligger særlige forhold som gjør det åpenbart urimelig å oppfylle kravene.

Reglene i denne paragraf gjelder ikke for utvalg m.v. som etter lov bare skal ha medlemmer fra direkte valgte forsamlinger.

For utvalg m.v. valgt av folkevalgte organer i kommuner og fylkeskommuner gjelder bestemmelsene i kommuneloven.

Som en ser av oversikten er likestillingsloven ivaretatt.

Administrativ virksomhet:

Likestillingsloven forbyr diskriminering på grunn av kjønn, graviditet og foreldrepermisjon.

Lovens formål: Kjønn - Fremme likestilling mellom kjønnene med særlig sikte på å bedre kvinnens stilling.

Det er nødvendig med bevisstgjøring rundt rekrutteringsprosessen. I bevisstgjøring med tanke på likestilling er det viktig med oppgradering av status for kvinnedominerte yrker, og at menn går inn i kvinnedominerte yrker.

I Melhus kommunes arbeidsgiverstrategi punkt 5.2.1 Likestilling går følgende fram:

"Melhus kommunes mål er at den beste kvalifiserte søker ansettes i ledige stillinger, uten noen form for diskriminering på grunn av kjønn, alder, funksjonshemming, religion eller etnisk opprinnelse.

Alle enheter skal tilstrebe å ha både mannlige og kvinnelige medarbeidere.

Kommunen legger vekt på at begge kjønn deltar i kommunens beslutningsprosesser og dermed setter preg på kommunes utvikling."

Diskrimineringsloven forbyr diskriminering på grunn av etnisitet, nasjonal opprinnelse, avstamning, hudfarge, språk, religion og livssyn.

Lovens formål: Etnisitet, religion m.v. – fremme likestilling, sikre muligheter og rettigheter. Det er viktig med integrering av fremmedkulturelle kvinner og menn.

70 personer med annen etnisk bakgrunn har et arbeidsforhold i Melhus kommune.

Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven forbyr diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne. Loven stiller også krav om individuell tilrettelegging på arbeidsplassen.

Lovens formål: Nedsatt funksjonsevne – fremme likestilling for alle uavhengig av funksjonsevne. Bidra til nedbygging av samfunnsskapt barrierer og hindre at nye skapes.

6. Alle nye bygg tar hensyn til universell utforming

7. Vi har IA avtalen der vi tilrettelegger for våre ansatte alt etter hvilken grad av funksjonshemming den ansatte har.

Arbeidsmiljøloven forbyr diskriminering på grunn av politisk syn, medlemskap i fagforening, seksuell orientering og alder.

Kommunens kjønnsstatistikk - ansatte fordelt på kjønn (antall)

Kommunen totalt	MENN	KVINNER
------------------------	------	---------

Toppleidelse	15	14
Mellomleidelse	21	53
Høgskole (mer enn 4 år)	52	104
Høgskole (1-4 år)	53	332
Faglærte	68	421
Ufaglærte	27	169

Sektorer fordelt på kjønn (antall)

	MENN	KVINNER
Rammeområde 1 (administrasjon)	15	42
Rammeområde 2 (skole/barnehage)	98	416
Rammeområde 3 (helse og omsorg)	39	466
Rammeområde 4 (FaFo,Akt/beveg,LOTA)	17	89
Rammeområde 5 (Areal, Teknisk, Bygg- eiendom)	68	75

Kommunens kjønnsstatistikk - ansatte fordelt på gjennomsnittslønn (kr.)

Kommunen totalt	MENN	KVINNER
Toppleidelse	780 666	798 846
Mellomleidelse	604 660	593 931
Høgskole (mer enn 4 år)	543 583	540 095
Høgskole (1-4 år)	488 824	468 766
Faglærte	416 415	404 243
Ufaglærte	342 883	361 830

Sektorer fordelt på lønn (kr.)

	MENN	KVINNER
Rammeområde 1	679 939	556 621
Rammeområde 2	525 240	465 764
Rammeområde 3	389 959	410 219
Rammeområde 4	479 762	506 874
Rammeområde 5	498 472	445 833

Kommunens kjønnsstatistikk - hel- og deltid

	MENN	KVINNER
100% (heltid)	187	492
99-81%	8	82
80-61%	11	190
60-35%	17	169
35% >	12	151

Kommunens kjønnsstatistikk - fravær

	MENN	KVINNER
Permisjon med lønn	43	212

Foreldrepermisjon	8	85
Fravær syke barn	66	348
Omsorgspermisjon uten lønn	0	0
Eget sykefravær, egenmelding	156	925
Eget sykefravær, sykemelding	70	595

Eget sykefravær totalt

	MENN	KVINNER	Menn %	Kvinner %
Rammeområde 1	14	42	2,4	4,0
Rammeområde 2	79	462	5,0	8,3
Rammeområde 3	31	453	13,5	10,8
Rammeområde 4	18	109	5,3	5,0
Rammeområde 5	35	49	4,1	5,8

Kompetanseheving

	MENN	KVINNER
Antall personer med lønn	6	50
Antall personer uten lønn	Ingen stat.	Ingen stat.

Kommunens kjønnsstatistikk - ekstra aktivitet på jobb

	MENN	KVINNER
Overtidstimer	2843	6571

Bruk av seniortiltak – uttak av seniortillegg

	MENN	KVINNER
Rammeområde 1	1	4
Rammeområde 2	6	21
Rammeområde 3	0	33
Rammeområde 4	1	3
Rammeområde 5	6	8

Tiltak og rapportering av tiltak: Likestilling og diskriminering

Melhus kommune hadde i 2012 gjennomgang av likestillingsarbeidet i kommunen sammen med representanter fra Likestillingsombudet. Kommunen deltok deretter i prosjektet «Likestilte kommuner» i regi av Likestillingsombudet der det ble gjennomført to prosjekter i perioden 2012-2014. Prosjektet ble avsluttet høsten 2014 med en nasjonal likestillingskonferanse. Som resultat av prosjektet ble det utarbeidet forslag til likestillings – og ikke-diskrimineringstiltak som ble vedtatt i administrasjonsutvalget i 2015.

Forankring av likestillingsarbeidet:

Status:	Implementeres fortløpende
Bakgrunn:	Reglement for Administrasjonsutvalget i Melhus kommune.
Mål:	Utarbeide tiltak for likestilling og mot diskriminering innen hovedområdene lønn, arbeidstid og rekruttering
Målgruppe:	Alle ansatte
Forankring:	Administrasjonsutvalget

Ansvarlig for gjennomføring: Politikere og ledere

Rekruttering og forfremmelser:

Status: Implementeres gjennom den daglige driften
Bakgrunn: Kvalitetssikre at all rekruttering foretas uten noen form for diskriminering
Mål: Melhus kommunes mål er at den beste kvalifiserte søker ansettes i ledige stillinger, uten noen form for diskriminering på grunn av kjønn, alder, funksjonsevne, religion eller etnisk opprinnelse. Alle enheter skal tilstrebe og ha både mannlige og kvinnelige medarbeidere. Kommunen legger vekt på at begge kjønn deltar i kommunens beslutningsprosesser og setter preg på kommunens utvikling
Målgruppe: Ansatte og ledere
Forankring: Vedtatt i kommunens Arbeidsgiverstrategi
Ansvarlig for gjennomføring: Ledere på alle nivå

Opplæring og kompetanseutvikling:

Status: Igangsatt
Bakgrunn: Ikke økonomisk mål nr. 1.2.09 i Økonomi- og handlingsplanen «Utvikle kommunens strategiske kompetanseutvikling med fokus på leder- og medarbeiderskap, samt fagutvikling. Det å utvikle en lærende organisasjon vil være sentralt i dette arbeidet.»
Mål: Alle ansatte, uavhengig av kjønn, alder, etnisitet får muligheter til opplæring og kompetanseheving
Målgruppe: Alle ansatte
Forankring: Arbeidsgiverstrategi, Økonomi- og handlingsplan 2017-2020
Ansvarlig for gjennomføring: Ledere

Tilrettelegging for ansatte med nedsatt funksjonsevne:

Status: Gjennomføres etter individuelle behov
Bakgrunn: Vanskelig og finne annet egnet arbeid. Beholde ansatte lengre.
Mål: Beholde flere ansatte med nedsatt funksjonsevne i arbeid, forhindre slitasje og nedsatt funksjonsevne Instruere i ergonomi/ta i bruk aktuelle hjelpemidler ved aktuelle enheter
Målgruppe: Alle ansatte
Forankring: Vedtatt i arbeidsmiljøutvalget
Ansvarlig for gjennomføring: Ledere, bedriftshelsetjeneste

Språklig tilrettelegging:

Status: Gjennomført i 2013-2016
Bakgrunn: Basiskompetanse i arbeidslivet
Mål: Øke språkforståelse, tallforståelse og IKT kompetanse
Målgruppe: Ansatte med behov uavhengig av etnisitet
Forankring: Ledere i aktuelle enheter
Ansvarlig for gjennomføring: Administrasjon i samarbeid med Vekst Melhus og VOX

Tilrettelegging ved graviditet, foreldrefravær og andre omsorgsoppgaver:

Status: Gjennomføres som rutine og etter registrerte behov
Bakgrunn: Høyt sykefravær blant gravide
Mål: Redusere og forebygge fravær blant gravide
Målgruppe: Gravide, alle ansatte

Tiltak: Det er innført obligatoriske samtaler med alle gravide gjennom trekantsamtaler mellom leder, den gravide og bedriftshelsetjenesten. Hensikten er å skape trygghet og avklare spesielle behov rundt den gravides arbeidsutførelse. Samtalene skal som hovedregel gjennomføres innen første tredel av svangerskapet. Ammepermisjon er innarbeidet i permisjonsreglementet. Alle ansatte har anledning til fravær pga barns sykdom eller andre omsorgsoppgaver

Forankring: Vedtatt tiltak under IA mål. Lov og avtaleverk

Ansvarlig for gjennomføring: Nærmeste leder

Tiltak mot trakassering og diskriminering:

Status: Iverksatt.

Bakgrunn: Følge opp Arbeidsmiljølovens bestemmelser om gjengjeldelse som følge av varsling. Vedtatt egne retningslinjer og etablert eget varslingssekretariat

Mål: Avdekke uønskede forhold, vedtatt varslerordning

Målgruppe: Alle ansatte

Forankring: Vedtatt i Administrasjonsutvalget

Ansvarlig for gjennomføring: Ledere, personalsjef

Seniorpolitikk:

Status: Iverksatt

Bakgrunn: Nasjonalt IA-mål om å øke avgangsalder for arbeidstakere over 50 år

Mål: Utsette avgangsalder. Bidra til bedre helse hos seniorer. Forlenge yrkesaktiviteten for personer over 50 år. Forbedre fysisk helse gjennom å stimulere til trening og økt fysisk aktivitet. Begrense belastningsskader ved å utforme arbeidsplasser som minsker ensformig arbeid

Målgruppe: Seniorer

Tiltak: Trim og treningstilbud i kommunal regi. Samarbeid med treningssenter om rabatterte tilbud til ansatte. Økonomisk godtgjørelse eller uttak av ekstra feriedager for ansatte etter fylte 62 år. Milepælssamtaler skal gjennomføres årlig for alle ansatte over 57 år, systematisert som et eget tema i den ordinære medarbeidersamtalen for denne gruppen ansatte

Forankring: Administrasjonsutvalg

Ansvarlig for gjennomføring: Ledere

Likelønn:

Status: Igangsatt

Bakgrunn: Kvalitetssikre at lønnsutviklingen skjer uavhengig av kjønn eller etnisk bakgrunn

Mål: Medarbeidere i Melhus kommune skal oppleve konkurransedyktig og kjønnsnøytral avlønning. Avlønning basert på kvalifikasjoner, innsats og oppnådde resultat. Lønnspolitikken skal fremme og ivareta likestilling mellomkjønnene, hindre diskriminering, og bidra til at lønnsutviklingen bygger på objektive kriterier

Målgruppe: Alle ansatte

Forankring: Vedtatt i kommunens Arbeidsgiverstrategi og i lokal lønnspolitikk.

Ansvarlig for gjennomføring: Virksomhetsledere

Arbeidstid:

Status:	Planlagt
Bakgrunn:	Kommunen har et relativt stort antall deltidsansatte og det er utredet tiltak for å redusere ufrivillig deltid.
Mål:	Reduksjon av antall ansatte i uønsket deltid. Kommunen har fortsatt ansatte som arbeider uønsket deltid. Det arbeides med forslag til alternative arbeidstidsordninger med formål reduksjon av uønsket deltid.
Målgruppe:	Ansatte med uønsket deltid
Tiltak:	Arbeidsgruppe er dannet for å utrede temaet og foreslå tiltak
Forankring:	Kommuneplanens samfunnsdel, ledelsen
Ansvarlig for gjennomføring:	Ledere, arbeidstakerorganisasjoner

8. ETISK STANDARD

Kommunen er pålagt å gi en redegjørelse for tiltak som er iverksatt og tiltak som planlegges iverksatt for å sikre en høy etisk standard i kommunen.

Melhus kommunestyre vedtok i møte 21.09.2010 Etiske retningslinjer for Melhus kommune.

Retningslinjene er godt innarbeidet ute på den enkelte virksomhet etter en omfattende gjennomgang i rådmannens ledermøte. Alle nye ansatte får utlevert retningslinjene når de starter i kommunen.

9. INTERNKONTROLL

Kravet om internkontroll i kommunene er forankret i kommunelovens § 23.2, der det heter som følger:

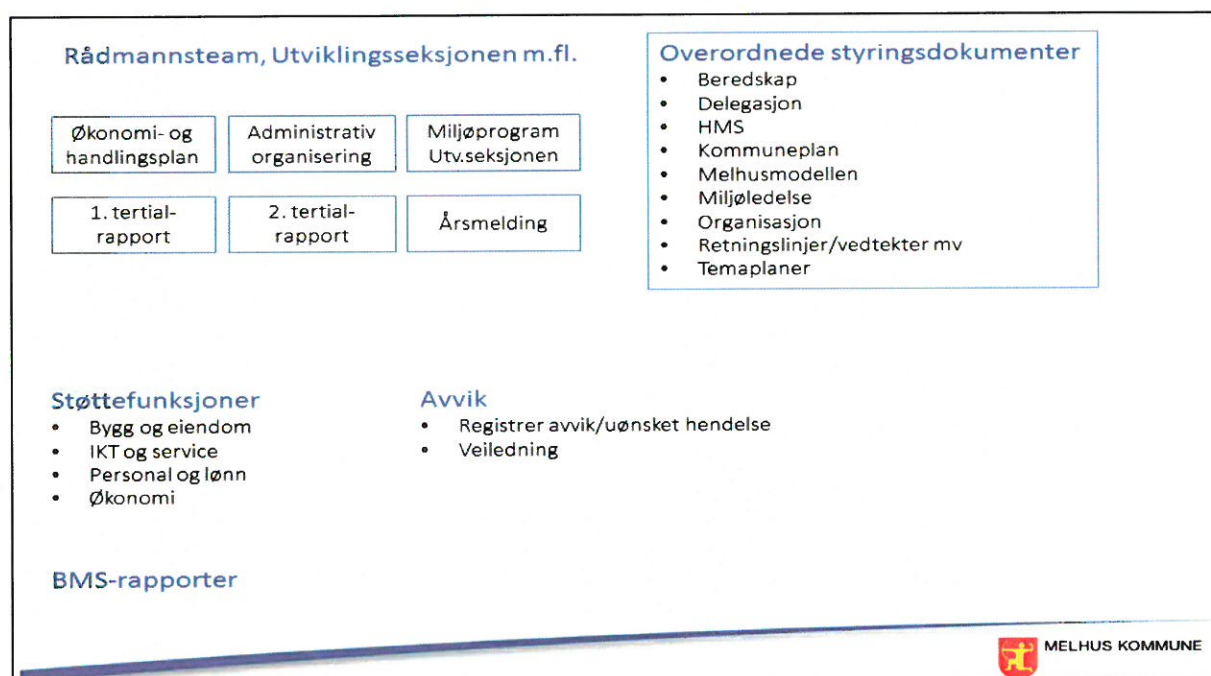
”Administrasjonssjefen skal påse at de saker som legges frem for folkevalgte organer, er forsvarlig utredet, og at vedtak blir iverksatt.

Administrasjonssjefen skal sørge for at administrasjonen drives i samsvar med lover, forskrifter og overordnede instruksjoner, og at den er gjenstand for betryggende kontroll.”

I kommuneloven § 48 nr. 5 er det innført krav om rapportering om internkontrollen i årsberetningen til kommunen.

Melhus kommune bruker i dag EQS som elektronisk kvalitetssystem – Extend Quality System. Kvalitetsstyringssystemet ligger tilgjengelig på Melhus kommunes intranettside og er tilgjengelig for alle ansatte.

Inngangssidene er tilpasset de enkelte virksomhetsområder – se eksempel under:

Systemet kan beskrives slik:

Omfang:

- Inneholder kvalitets- og styringsdokumenter på overordnet nivå og virksomhetsnivå
- Avvikssystem for alle virksomheter er bygd opp i EQS
- Målstyring (BMS) - rapportering på ikke-økonomiske mål/tiltak, investeringsprosjekt og regnskapsstatus gjøres i EQS

EQS har funksjonalitet som sikrer at:

- Brukeren benytter gyldig versjon av et dokument.
- Alle relevante dokumenter er tilgjengelige.
- Alle dokumenter som benyttes er godkjent av riktig autoritet.
- Dokumenter blir oppdatert eller vurdert oppdatert til riktig tid.
- Prosessen med utarbeiding, høring og godkjenning av dokumenter skjer effektivt og med minst mulig manuelt arbeid for brukerne.
- Alle historiske revisjoner av dokumenter, fra det tidspunkt EQS ble tatt i bruk, er tilgjengelige.
- Ansvar for oppdatering og godkjenning er klart definert.
- Dokumenter i systemet kan knyttes til andre dokumenter og ressurser på internett.
- Avvik/uønskede hendelser sikres en behandling.
- Alle avvik/uønskede hendelser dokumenteres.
- Avviksstatstikk kan gi god dokumentasjon og være et nyttig verktøy i arbeidet med å forebygge avvik.
- Rapportering på mål og tiltak i økonomi- og handlingsplanen gjøres tertialvis, og sikrer at ledere og alle ansatte har lett tilgjengelig status via EQS. Regnskapsstatus rapporteres månedlig.
- Rapportering fra EQS er grunnlaget for rapportering til politisk nivå ved tertialrapportering og årsmelding.

Det kan nevnes at kommunen fra 2018 vil ta i bruk Stratsys – et elektronisk mål- og styringssystem. I Stratsys vil det rapporteres på mål- og tiltak i økonomi- og handlingsplanen, investeringsprosjekt, vedtaksoppfølging og regnskapsstatus. Dette systemet vil erstatte rapportering i EQS (jfr. de to siste kulepunktene over).

Viktige punkter i Internkontrollsystemet i Melhus kommune

Ved oppbygging og vurdering av ulike internkontrollsystem i Melhus kommune tar vi utgangspunkt i KS sin veileder «Orden i eget hus».

Risikovurdering	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Grunnlag for innretning av internkontrollen ▪ Grunnlag for tiltak og kontrollaktiviteter ▪ Strategisk nivå og operativt nivå
Formalisering	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Organisering, ansvar og roller ▪ Dokumentasjon, rutiner og prosedyrer ▪ Rapportering og aggregering
Kontrollaktiviteter	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gjennom daglig og faglig virksomhet ▪ Planlagte stikkprøver og faste kontroller ▪ Avvikshåndtering

Skissen til venstre er hentet fra denne veilederen, og sier noe om hva som ligger i begrepene:

- Risikovurdering
- Formalisering
- Kontrollaktiviteter

I tillegg er informasjon/kommunikasjon og kompetanse/opplæring viktige elementer for å ha betryggende kontroll.

Vi har de siste årene hatt fokus på å bygge opp gode internkontrollsystem i EQS. Et eksempel er miljørettet helsevern i barnehager og skoler. Et annet eksempel er

helse og velferd, som har gjort en jobb i forhold til å systematisere dokumenter i EQS slik at de er lett tilgjengelige for ansatte.

Det er nå igangsatt et arbeid for å lage et kvalitetssystem/internkontrollsystem innenfor helse og velferd knyttet til forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring.